

Inhoud

	Pagina
Vooraf	7
1. De ontrouw van Israël in de tijd van de richters	8
<i>Richteren 1:19 – 2:5</i>	
2. De trouw van de HEERE in de tijd van de richters	16
<i>Richteren 2:6 – 3:6</i>	
3. Israël in de tijd van Gideon	24
<i>Richteren 6:1-10</i>	
4. Gideon geroepen	31
<i>Richteren 6:11-24</i>	
5. Gideons eerste optreden	38
<i>Richteren 6:25-32</i>	
6. Gideon als wapenrusting van de Geest	45
<i>Richteren 6:33-40</i>	
7. Gideon verslaat de Midianieten	53
<i>Richteren 7:1-22</i>	
8. Gideons definitieve overwinning op de Midianieten	59
<i>Richteren 7:23 – 8:28</i>	
9. Jefta en Gilead	67
<i>Richteren 11:1-28</i>	
10. Jefta's gelofte en zijn strijd tegen Efraïm	74
<i>Richteren 11:29 – 12:7</i>	

Vooraf

De naam van het bijbelboek Richteren verwijst naar de richters over wie dit boek vertelt. Een richter was iemand die Israël, of een groot deel van het volk, leidde en verlostte van zijn vijanden. De naam richter heeft mogelijk te maken met de uitdrukking recht doen of recht verschaffen. Wanneer aan verdrukte mensen recht wordt gedaan, komt dat praktisch neer op hun bevrijding, verlossing. Zo zegt Psalm 72:4 van de HEERE: 'Hij zal de ellendigen van het volk *recht doen*, Hij zal de kinderen van de armen *verlossen*.' De tweede regel van dit psalmvers herhaalt de eerste naar de inhoud.

De Nieuwe Bijbelvertaling noemt het Boek *Rechters*. Inderdaad wordt van de richteres Debora vermeld dat zij rechtsprak. Toch lijkt me de naam Rechters een te beperkte weergave. In Israël werd van iedereen die leiding gaf, van de dorpsoudste tot de koning, verwacht dat zijn leiden ook het rechtspreken – of beter recht doen – inhield. De verantwoordelijkheden van een richter gingen veel verder dan dat, zoals we in de bijbelstudies zullen ontdekken.

De in dit boekje aangehaalde bijbelplaatsen zijn, behalve als dat anders wordt aangegeven, genomen uit de Herziene Statenvertaling. Verwijzingen zonder de naam van een bijbelboek hebben altijd betrekking op Richteren: dus (1:2) is (Richteren 1:2). Als naar meerdere plaatsen uit één bijbelboek wordt verwezen, wordt de naam van het bijbelboek niet herhaald. Dus (Genesis 1:2 en 34:5) is (Genesis 1:2 en Genesis 34:5).

1. De ontrouw van Israël in de tijd van de richters

Richteren 1:19 – 2:5

Door *Mozes* had de HEERE het volk uit Egypte bevrijd en het gebracht tot de grenzen van Kanaän. Dan wordt *Jozua* de leider van het volk en onder zijn leiding neemt Israël Kanaän in principe in bezit, te beginnen met Jericho.

Dan sterft *Jozua* (zie *Jozua* 24:29-33). Voor zijn dood heeft hij Israël nog ernstig gewaar-schuid (*Jozua* 23) en het volk heeft beloofd de HEERE trouw te zullen blijven (*Jozua* 24:16,18,24). De grote vraag is nu: hoe zal het gaan met Israël, nu het de leiding van *Jozua* moet missen en het nog niet geleid wordt door de gezalfde koning die de HEERE wil geven?

De kern van het antwoord op deze vraag vind je in *Richteren* 2:10: er stond een generatie op, 'die de HEERE niet kende, en evenmin de grote daden die Hij voor Israël verricht had'. Die generatie van na *Jozua* mist het geloof om zich de belofte van de HEERE, het toegezegde land, helemaal toe te eigenen.

Het eerste hoofdstuk van het boek *Richteren* beschrijft uitgebreid hoe Israël de verdere inname van het beloofde land heeft laten liggen. Het begint wel goed. *Juda* en *Simeon*, de stam die binnen het gebied van *Juda* woont, vallen de Kanaänieten in het hun toege-geven gebied aan en verslaan ze (1:1-19a). Maar de overwinning is niet compleet (1:19b).

De andere stammen doen het bepaald niet beter. Overal blijven Kanaänitische centra overeind. Het komt er ten slotte op neer dat Israël het beloofde land deelt met de Kanaänieten. Die Kanaänieten bewonen dan ook nog eens vooral de beste stukken van het beloofde land.

Verwerking

1. Op het internet zijn blanco kaarten van Israël te vinden. Print er één uit op A4-formaat en teken er de niet door Israël veroverde steden en gebieden in *Richteren* 1:9b-36 in.

De gevolgen van de in *Richteren* 1 beschreven situatie zijn ingrijpend. Israël is versnipperd en wordt aan alle kanten door de Kanaänieten omringd. Dat maakt het volk militair gezien zwak. Het contact tussen de stammen onderling wordt zwakker. Als *Juda* de bewoners van het dal, de vlakke, niet kan verdrijven, wordt het daardoor praktisch van

de andere stammen geïsoleerd. Bij geen van de activiteiten van Debora, Gideon en Jifta wordt de naam Juda zelfs maar genoemd. Soms raken stammen onderling slaags. Met vele duizenden doden als gevolg. (Zie 12:1-6 en 20:35-46.)

Minstens even erg is de sociale en godsdienstige verzwakking. In veel gebieden wonen Israëlieten en Kanaänieten naast elkaar. De contacten zijn intensief. Op het gebied van de landbouw hebben de Kanaänieten een voorsprong op de Israëlieten. Technisch en cultureel zijn ze Israël de baas. Zeg maar rustig: vergeleken bij de Kanaänieten zijn de Israëlieten een primitief volkje, dat nog met één been in het stenen tijdperk staat. Zij komen uit Egypte, waar de landbouw van de Nijl afhankelijk is. Daarna hebben ze veertig jaar door de woestijn gereisd, waar geen landbouw mogelijk was. Eenmaal in het beloofde land moesten de Israëlieten het land bebouwen. Maar hoe moest dat? Wanneer moest je zaaien, wanneer ploegen? Hoe moest je wijnranken en vruchtbomen snoeien?

De Israëlieten die ervaring hadden met de landbouw in Egypte, waren in de woestijn gestorven. De grote massa van Israël die met Jozua het beloofde land binnenkwam, was in de woestijn geboren. Ze wisten wel iets van veeteelt, maar van landbouw in Kanaän hadden ze geen verstand. Hoe moest je nu aan de nodige kennis op landbouwgebied komen? Landbouwscholen bestonden nog niet.

Dus kwamen de Kanaänitische buren goed van pas. Die hadden boerenkennis en -ervaring. Zo werden de Kanaänitische buren de landbouweraren van Israël. Alleen, neutraal landbouw-onderwijs kende men in die tijd niet. Zo'n Kanaänitische boer zei echt niet tegen zijn Israëlitische buurman: in het najaar als de eerste regen valt, dan ga je ploegen ... Maar die Kanaäniet zei: 'In het najaar als de eerste regen valt, breng je eerst een offer aan de Baäl van het land en dan ga je ploegen.' En als het over zaaien en snoeien, en wat voor ander boerenwerk ook maar, ging, zat er altijd zo'n zelfde verhaal aan vast. Over de Baäl van de regen en het onweer en ga zo maar door. De naam Baäl betekent zoiets als 'Heer' of 'Baas.' Er waren allerlei Baäls: van de grond, van de regen, van het onweer enzovoorts. En, niet te vergeten, waren er de vrouwelijke tegenhangers van de Baäls: de Asjera's en de Astartes: Moeder Natuur en Moeder Aarde. De Kanaänieten geloofden dat uit het geslachtsverkeer tussen de Baäls en de Asjera's of Astartes de vruchtbaarheid van het land voortkwam. Hun godsdienst was grotendeels godsdienst van de seks. De HEERE walgde ervan.

De grote massa van Israël nam de landbouwtechniek van Kanaän over, compleet met dat gedoe van Baäl en Moeder Natuur.

De Israëlitische jongens zien dat de Kanaänitische meisjes best leuk zijn. En omgekeerd. De rest laat zich raden.

Verwerking

2. In Nederland zijn de meeste mensen geen christenen. Je woont midden in een omgeving van ongelovigen en hebt daar dagelijks mee te maken. Welke gevolgen heeft dat?

‘En een Engel van de HEERE ging van Gilgal naar Bochim ...’ (2:1) In Gilgal had de HEERE zijn verbond met Israël opnieuw bevestigd toen het volk pas in het beloofde land was aangekomen (Jozua 4:19). Daar was de besnijdenis, het teken van het verbond zoals God dat had gesloten met Abraham (Genesis 17:9-14), opnieuw ingesteld. Besnijdenis was in de woestijn immers achterwege gebleven (Jozua 5:2-9).

We weten niet hoe ver Gilgal verwijderd was van Bochim en evenmin hoe de engel aan Israël heeft duidelijk gemaakt dat hij van Gilgal kwam. Op een of andere manier is dat het volk duidelijk geweest. En daarmee was ook duidelijk, dat de HEERE hier bij zijn volk kwam om over zijn *verbond* te spreken. Want in die engel daar bij Bochim komt Hijzelf naar zijn volk toe. Hij spreekt daar. Door zijn Woord, dat is zijn Zoon. Hij doet dat niet alleen op die exclusieve momenten waarop in onze bijbels sprake is van ‘de Engel van de HEERE’.

Deze bode van de HEERE heeft het volk van God geleid door de woestijn (Exodus 32:34). Hij is vooropgegaan bij de verovering van Kanaän (Jozua 5:13-15). Zo gaf de HEERE door die engel zijn heil in die dagen. Ook daarin was de Zoon van God aan het werk. Hij is het niet alleen die de Vader openbaart. Maar Hij is ook de Verlosser, die als Middelaar het heil, dat God zijn volk schenkt, voor dat volk verwerft en naar dat volk toebrengt. Dat verlossingswerk fundeert en voltooit Hij in het Nieuwe Verbond, als Hij mens geworden is. Maar daar begint Hij al mee onder het Oude Verbond. Er is ook onder het Oude Verbond geen enkel heil, geen enkele verlossing, buiten Gods Zoon, de enige Verlosser.

Verwerking

3. Vergelijk wat hierboven wordt gezegd met 1 Korinthe 10:1-4. Wat valt je op?

De bode van de HEERE daagt Israël voor het gericht. Hij beschuldigt het van ontrouw, verbondsbreuk. Hij kondigt de verbondswraak van de HEERE aan. Dat is vreselijk om te lezen.

Maar wie is dan aan het woord? Die God die de HEERE heet, de God van het verbond, dat altijd genadeverbond is. God, die alleen maar gekend wil zijn in zijn Zoon, de Middelaar van de verlossing.

Er worden daar in Bochim geen mooie dingen gezegd. Gods Woord wijst de zonde aan, ontdekkend, veroordelend, vermanend, bestraffend. Maar dan is het nog steeds de Zoon van God die spreekt, de Middelaar van onze verlossing. Om te verlossen spreekt Hij. Het is Hem om je redding begonnen, want Hij wil de zonde die Hij zo ontdekkend aanwijst weg hebben uit je leven, want je kunt niet met-zonde-en-al verlost worden. Er is alleen maar verlossing *ván* de zonde.

Verwerking

4. Gaat wat hierboven staat ook op voor jouw persoonlijke bijbellezing of voor de preken die je hoort? Hoe dan?

Gods verbondsbeloften gaan altijd voorop. Maar ze gaan in Bochim wel op een heel aparte manier voorop. Daar kan de HEERE namelijk zeggen, dat Hij van zijn kant zich aan zijn beloften heeft gehouden. Wat Hij aan Abraham, Izak en Jakob had gezworen heeft Hij waargemaakt. Hij heeft Israël bevrijd uit Egypte en ze wonen nu in het beloofde land. Aan de HEERE ligt het niet. Juist die vervulde verbondsbeloften vormen de basis van de aanklacht tegen Israël wegens hun verbondsbreuk. Israël denkt: we wonen hier toch! En het is best uit te houden met Kanaänieten als burenen. Waarom zouden wij ons verder druk maken, we nemen ons gemak ervan.

Daardoor vergeten ze dat de HEERE het land Kanaän niet vrijblijvend beloofd had. Hij had daarbij ook een eis gesteld. Israël mocht in Kanaän wonen. Maar dan wel als het persoonlijke eigendomsvolk van de HEERE, Hem volkomen toegewijd. Daarom moesten ze wonen in een land zonder Kanaänieten als burenen.

De Kanaänieten waren geen gewone vijanden. Ze waren de HEERE een gruwel. En dat had een heel lange voorgeschiedenis. Kort na de zondvloed had de HEERE Kanaän al vervloekt (zie Genesis 9:25,26 en 10:15-20). Dat was geen willekeur, maar dat was omdat de zonde van zijn vader Cham bij Kanaän uitgroeide tot een leven in zonde, de cultus van de seks. Daarom die vloek over Kanaän, de zoon van Cham. Eeuwen later heeft de HEERE aan Abraham voorzeggd, dat Hij aan Abrahams nageslacht het land zou geven als 'de maat van de ongerechtigheid van de Amorieten' vol was (Genesis 12:7; 13:14,15; 15:13-16). Daarvan heeft de HEERE aan Abraham zelfs een voorbeeld vooraf gegeven, toen Hij vuur en zwavel liet regenen over Sodom en Gomorra en die steden omkeerde (Genesis 19). Voor Sodom en Gomorra was de maat van de ongerechtigheid toen al vol. De HEERE heeft de geschiedenis zo geleid dat de maat van de zonde voor de rest van de Kanaänieten het toppunt bereikte op het moment dat Israël de grenzen over trekt. Als de HEERE toen één ding niet wilde, dan was het dat de vuiligheid van de zonde van de Kanaänieten het land zou verontreinigen waar zijn heilige volk zou wonen. Daarom moest Israël de Kanaänieten helemaal uitroeien. Want het kon niet uitblijven of iedereen die met de Kanaänieten in aanraking zou komen zou besmet worden met hun ongerechtigheid.

Mensen kunnen soms meewarig doen over het bevel om de Kanaänieten uit te roeien. Genocide in de Bijbel! Maar de Kanaänieten toen waren geen ziektekiemen, maar zondekiemen. Van ziektekiemen word je ziek, dat is erg en op zijn ergst ga ja daar dood aan; maar Gods liefde kun je door ziekte niet verliezen. Maar de zonde, daar kun je Gods liefde mee verspelen; het loon van de zonde is de eeuwige dood.

De inname van Kanaän door Israël is met geen enkele gebeurtenis in de geschiedenis te vergelijken.

Israël was toen het speciale eigendomsvolk van de HEERE en de Kanaänieten waren het speciale eigendomsvolk van de satan. Die dingen kun je vandaag van geen enkel volk zo zeggen. De Kanaänieten waren een volk gestempeld door de hel. Vandaar de ban, het oudtestamentische symbool van de hel. De HEERE wil voor zijn volk de hel niet. Een vreedzame samenleving met de hel kan niet. Dat brengt altijd ellende en dood. Zie de geschiedenis van Achan in Jozua 7. Zonde, ellende en dood wil de HEERE niet bij zijn volk. Vandaar die smartelijke uitroep in Richteren 2: 'Waarom hebt u dit gedaan?' Het is een woord waarin de HEERE heel zijn verdriet en teleurstelling uitdrukt: 'Mijn volk, hoe hebt u mijn vijanden kunnen sparen! Hoe hebt u hun afgodenaltaren kunnen laten staan in mijn land?!'

Verwerking

5. Welke lessen zou je vandaag kunnen trekken uit de symbolische functie van de oudtestamentische ban?

De HEERE zegt: 'Ik zal hen niet van voor uw ogen verdrijven.' (2:3) De HEERE staakt zijn verlossingswerk. Dat wil niet zeggen dat de HEERE Israël helemaal aan zijn lot overlaat. Dan waren ze binnen de kortste tijd door de Kanaänieten de zee in gejaagd. Zo verlaat de HEERE het niet komen. Ook in de donkere richterentijd zal Hij nog diverse keren verlossend en reddend ingrijpen. En elke richter mag straks het beeld van de grote Bevrijder, Jezus Christus, Gods Zoon zijn. De HEERE laat zijn volk niet in de steek. 'Ik zal mijn verbond met u niet verbreken, voor eeuwig.' (2:1) Dat stelt Hij nadrukkelijk voorop. Maar juist omdat de HEERE zijn verbond niet verbreekt, komt de straf die Hij in zijn verbond heeft toegezegd.

De straf komt op het concrete punt van de verbondsbreuk. En die past precies bij de zonde. Wil Israël het beloofde land niet helemaal veroveren? Dan gelast de HEERE de veroveringscampagne van zijn kant af. Aan dit concrete verlossingswerk maakt Hij een einde.

Dat is geen draai bij de HEERE. Je kun er juist aan zien dat je van Hem op aan kunt. Want Hij had dat van tevoren zo afgesproken: 'Daarom heb Ik ook gezegd ...' (2:3) Dat woord klinkt niet pas bij Bochim. Dat had de HEERE hun al door Mozes laten voorhouden als eis van zijn verbond: 'U mag geen verbond met hen sluiten.' (Zie Deuteronomium 7:1-6.)

Verwerking

6. Lees 2 Timotheüs 2:12 en 13. Welk verband zie je tussen deze tekst en de woorden van de HEERE in Bochim?

Verbonden sluiten met de Kanaänieten was precies wat de Israëlieten deden. Richteren 1 vertelt keer op keer dat de Israëlieten de Kanaänieten ‘tot herendienst dwongen’. Dat wijst erop dat de Israëlieten die zelf vazalvolk van de HEERE waren de Kanaänieten als hún vazallen hebben geaccepteerd. Daarvan zegt de HEERE: ‘Hoe hebt u dat kunnen doen? Hoe kunt u als volk van de God van de hemel verbonden sluiten met volken van de vorst van de hel? Daarmee hebt u mijn verbond verbroken.’ Want regel één van alle verbonden is juist: mijn vijand zal uw vijand zijn, en mijn vriend uw vriend. Zo had de HEERE zelf het toch ook gedaan? Volgens de verbondsregel van Genesis 12:3 ‘Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt, zal Ik vervloeken.’ Maar Israël zei van hen die God had vervloekt: waarom ze uitroeien? Wij kunnen er wel mee leven! Laat ze voor ons werken, dan hebben we nog gemak van ze. De HEERE drijft daar de spot mee. Dacht u gemak van de Kanaänieten te hebben? Nu, dát zult u weten! ‘Ze zullen u tot prikkels in uw zijden zijn, en hun goden zullen u tot een valstrik zijn.’ Daar gaat je gemak!

Verwerking

7. Welke overeenkomst zie je tussen de hierboven genoemde ‘regel één van alle verbonden’ en het eerste van de Tien Geboden?

Het volk is door de woorden van de HEERE diep getroffen. Het breekt uit in luid gehuil. En je kunt zien dat het echt is, welgemeend. Ze waren er kapot van! Wat hebben we het met z’n allen verknoeid! Hoe komt dit ooit weer goed?!

Je moet dat huilen in Bochim niet onderschatten. Daar is meer in geweest dan alleen maar spijt omdat het met verdere gebiedsuitbreiding gedaan was. Daar is zeker ook besef geweest van schuld tegenover de HEERE.

De Israëlieten brachten in Bochim offers aan de HEERE. Wie de HEERE een offer bracht, gaf daarmee in de taal van de offerliturgie te kennen: er moet bloed vloeien. Die beled dus: ik heb bloed nodig, het bloed van de verzoening dat de HEERE gegeven heeft aan zijn volk. Dus wie een dier offerde, zocht zijn toevlucht in het offer dat de Zoon van God eens brengen zou op Golgotha. Dat mag je nooit onderschatten.

Maar je moet de reactie van Israël evenmin overschatten. Er wordt gehuild, diep uit het hart. En er wordt een offer gebracht. De verzoening wordt gezocht, waar de HEERE toen zijn verzoening wilde bewerken.

Maar daar *blijft* het dan ook bij. Het gehuil, waar de plaats zelfs zijn naam aan dankt – Bochim, ‘wenen’ – blijft op zichzelf staan.

Bij het slachtoffer vloeide het bloed van de verzoening, maar dat was niet het enige. Het vet van het offerdier werd namelijk geheel op het altaar verbrand. En zoals het bloed in de taal van het offer wees op de verzoening door Christus, zo wees het totaal verbranden van het vet op het nieuwe leven door de Geest, het verlost leven dat totaal aan de HEERE

